

Article Arrival : 15/10/2021

Published : 30.12.2021

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sss.3733>Reference Yaymak, U. & Gökbudak, Z.S. (2021). "Güzel Sanatlar Liseleri İçin Yayınlanmış Öğretim Programları Ve Müzik Derslerinin Bu Programlarda Yer Alma Durumlarına İlişkin Değerlendirme" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:7, Issue:92; pp:5704-5709

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ İÇİN YAYINLANMIŞ ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE MÜZİK DERSLERİNİN BU PROGRAMLARDA YER ALMA DURUMLARINA İLİŞKİN DEĞERLENDİRME¹

An Evaluation Of The Puplished Educational Programs For Fine Arts High Schools And The Stuation Of Music Classes İn These Programs

Öğr. Gör. Umut YAYMAK

Cumhuriyet Üniversitesi, Türk Müziği Devlet Konservatuvarı,

Türk Halk Müziği Bölümü, Sivas/Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6701-1132>

Prof. Z. Seçkin GÖKBUDAK

Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, Konya/Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0632-2214>

ÖZET

Güzel Sanatlar Liseleri (GSL); müziksel çalma, dinleme ve söyleme becerisi elde etme, müziği kavrama, müzik belleği oluşturma ve mesleki müzik eğitimine zemin oluşturma amacı ile örgün eğitim kapsamında hizmet veren kuruluşlardır. Temelinde özengen olup mesleki anlamda hizmet veren bu kurumlarda, istenilen hedeflere ulaşabilmek ve güzel sanatların önemli bir kolu olan müzik eğitimi için gerekli temel bilgi ve becerilerin belirli bir plan dahilinde öğretilmesi amacıyla çeşitli öğretim programları yayınlanmıştır. Araştırma; GSL okullarının kurulduğu günden bugüne yapısında gerçekleşen değişim ve gelişimlerin paralelinde yayınlanan öğretim programlarının neler olduğunu ortaya çıkarmak ve müzik alanına ilişkin derslerin bu öğretim programlarında yer alma durumlarının hangi düzeyde olduğunu tespitine ilişkin genel değerlendirme yapmak amacıyla hazırlanmıştır.

Araştırmada "Tarama Modeli" kullanılmış olup, verilere ilişkin dokümanlara kaynak taraması yapılarak ulaşılmıştır. Bu bağlamda; GSL okulları için yayınlanmış öğretim programları ve müzik derslerinin öğretim programlarında yer alma durumları tespit edilmiş, ulaşılan verilere ilişkin analizler yapılarak sonuçlar yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik Eğitimi, Öğretim Programı, Güzel Sanatlar Lisesi

ABSTRACT

Fine Arts High Schools (GSL); They are organizations that provide services within the scope of formal education with the aim of acquiring musical playing, listening and speaking skills, understanding music, creating a musical memory, and laying the groundwork for vocational music education. Various education programs have been published in order to achieve the objectives stated in the establishment aims and to teach the basic knowledge and skills required for music education, which is an important branch of fine arts, within a certain plan in these institutions, which are essentially self-centered but provide professional service. The research has been prepared in order to reveal the curricula published in parallel with the changes and developments that have taken place in the structure of GSL schools since the day they were founded, and to make a general assessment of the level of inclusion of the courses in the field of music in these curricula.

"Scan Model" was used in the research, and documents related to the data were accessed by scanning the source. In this context, the published curricula for GSL schools and the availability of music lessons in these curricula were determined, and the results were interpreted by making various analyzes on the data obtained.

Keywords: Music Education, Curriculum, Fine Arts High Schools

¹Bu çalışma, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitim Anabilim Dalında yürütülmekte olan "Güzel Sanatlar Liseleri 11 ve 12. Sınıf Öğrencilerinin Bağlama Eğitimi Öğretim Programının İncelenmesi" adlı Doktora Tezi çalışmasından türetilmiştir.

1. GİRİŞ

Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) bünyesinde eğitimlerini gerçekleştiren GSL kurumları, araştıran, inceleyen, sorgulayan, yeniliklere açık; özgüvenleri gelişmiş, özgün tavır sergileyebilen; cumhuriyetimizin değerlerine bağlı, çevreye duyarlı, sanatsal bilinçleri oluşmuş, akademik eğitime hazır bireyler yetiştirme misyonu ile hizmet veren kuruluşlardır. GSL ‘de belirlenen hedeflere ulaşabilmek ve geleneksel değerlerin evrensel normlarla harmanlanarak eğitimlerinin gerçekleştirilmesine yönelik farklı zamanlarda çeşitli öğretim programları yayınlanmıştır. Öğretim programı; “ okulda ya da okul dışında bireylere kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm faaliyetleri içeren yaşantılar düzeneğidir” (Demirel, 2014). Öğrencilere müziğin kuramsal çerçevesini sağlam ve bilimsel temeller ışığında aktaran ve aynı zamanda mesleki eğitime hazırlayıcı görevini de yerine getiren bu kurumlar da hem genel kültür hem de mesleki alana ilişkin dersler belirli bir plan ve program dâhilinde verilmektedir. Bu kapsamda, kurulduğu günden bugüne toplumdaki değişim ve gelişimlere paralel olarak MEB tarafından GSL okullarına yönelik 1989 ve 2016 yılları arasında 13 öğretim programı yayınlanmıştır.

İlk olarak 1989 yılında normal lise programının uygulandığı GSL okullarında, ilerleyen yıllarda gerek toplumsal alandaki değişimler gerekse siyasi otoritelerin almış oldukları kararlar doğrultusunda farklı öğretim programları uygulanmış ve günümüzde kullanıldığı haliyle son şeklini almıştır. GSL de uygulanmış öğretim programları incelediğinde gerek ders çeşitliliği gerekse ders sayısındaki hareketlilik açısından en önemli değişikliklerin 1990, 2005 ve 2016 yıllarında gerçekleşmiş olduğu görülmüştür. Yayınlanan öğretim programlarında, müzik alanına yönelik derslerin neler olduğu, programlarda gerek isim olarak gerekse yer alma durumu açısından değişikliğe uğramayan derslerin neler olduğu gibi sorular GSL kurumlarındaki öğretim programlarının işlevselliği ve kullanılabilirliğinin ne düzeyde olduğunun tespiti açısından cevaplandırılması gerekmektedir.

Araştırma, kurulduğu günden bugüne GSL ‘de yayınlanmış öğretim programlarının neler olduğu ve müzik derslerinin bu programlarda yer alma durumlarının hangi düzeyde olduğunun ortaya çıkarılması amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca araştırma, GSL kurumlarında yayınlanmış öğretim programlarının işlevselliği ve kullanılabilirliğinin ne düzeyde olduğunun ortaya çıkarılması ve öğretim programlarının eksik veya yeterli olmayan yönlerine ilişkin öneriler sunması ve gelecekte bu alanda yapılacak araştırma ve program geliştirme çalışmalarına katkı sağlaması bakımından önem arz etmektedir. Bu verilerden hareketle; araştırmanın problem cümlesi “Geçmişten günümüze GSL okullarında yayınlanmış öğretim programları nelerdir? Müzik derslerinin bu öğretim programlarında yer alma durumları hangi düzeydedir? Şeklinde belirlenmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Güzel Sanatlar Liseleri

GSL kurumları, müziksel çalma, dinleme ve okuma becerisi kazanma, müziği anlama, müzik bilgisi oluşturma ve mesleki müzik eğitime temel oluşturma amacı ile örgün eğitim kapsamında hizmet veren kuruluşlardır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 33. Maddesinde GSL kurumları “Güzel sanatlar alanlarında özel istidat ve kabiliyetleri belirlenen çocukları küçük yaşlardan itibaren yetiştirmek üzere temel eğitim ve orta öğretim seviyesinde ayrı okullar açılabilir veya ayrı yetiştirme tedbirleri alınabilir. Özellikleri dolayısıyla bunların kuruluş işleyiş ve yetiştirme ile ilgili esasları ayrı bir yönetmelikle düzenlenir” şeklinde ifade edilmiştir (<https://mevzuat.gov.tr>).

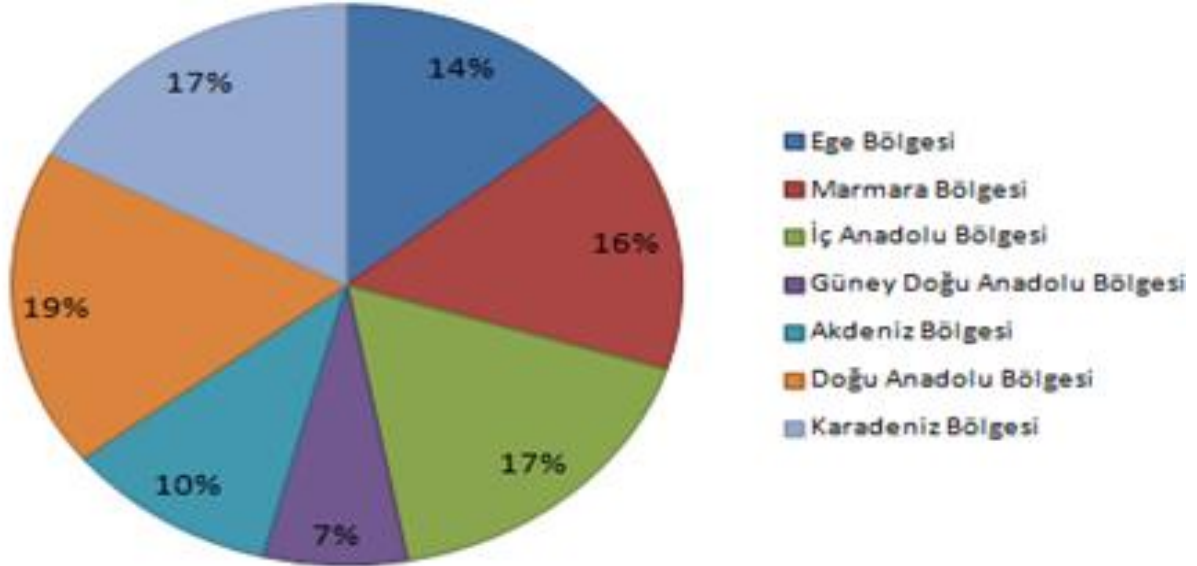
Ülkemizdeki müzik yaşantısının geleneksel ve modern anlamda ele alınıp bireylerin bu doğrultuda yönlendirilip geliştirilmesinde görev alacak kişileri yetiştirmede etkin rol alan GSL kurumları, gerek yurt içinde gerekse uluslararası alanlarda düzenlenen yarışma, festival ve çeşitli sanat etkinliklerinde ülkemizi temsil etmektedirler. Temelinde özengen olup mesleki doğrultuda eğitim veren GSL okulları, aynı zamanda Yükseköğretime bağlı müzik eğitimi, müzik teknolojisi, müzik bilimleri ve konservatuarların ilgili lisans programlarına öğrenci hazırlama görevini de yerine getirmektedir.

2.2. Güzel Sanatlar Liseleri’nin Tarihçesi

Cumhuriyetin ilk yılları ülkenin değişim ve gelişiminde önemli sayılabilecek çalışmaların yoğun bir şekilde gerçekleştirildiği bir dönemdir. Özellikle sanat ve sanatın en önemli ifade araçlarından biri olan müzik alanına yönelik yapılan çalışmalar bunlardan bazılarıdır. Cumhuriyetin ilk müzik eğitimi kurumu olarak bilinen Musiki Muallim Mektebi, ortaöğretim düzeyinden başlayarak gerçekleştirdiği eğitimler ile uzun

yıllar ülkemizin müzik öğretmeni ihtiyacını karşılamaya çalışmıştır. Fakat zamanla kurumun yapısında yaşanan değişiklikler ile ortaöğretim düzeyinde verilen eğitimler lisans seviyesinde verilmeye başlanmıştır. Kurumun yapısında gerçekleşen bu değişim, orta öğretim düzeyinde müzik alanına yönelik öğrenci yetiştirmede birtakım sorunların oluşmasına ve beraberinde lisans düzeyinde eğitim alan müzik öğrencilerinde çeşitli donanımsal eksiklerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Alanda ortaya çıkan bu eksiklikleri gidermek ve müzik eğitimini daha çağdaş temellere oturtmak amacı ile GSL okullarının kurulması kararı alınmıştır.

2021 yılı verilerine göre Türkiye de MEB' bağlı 92 GSL okulu faaliyet göstermekte olup Ardahan, Artvin, Bayburt, Bilecik ve Gümüşhane illerinde ise GSL okulunun bulunmadığı görülmüştür. GSL okullarının bölgelere göre dağılım oranları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Bölgelere Göre GSL Okullarının Dağılım Oranları

Tablodaki veriler incelendiğinde, GSL okullarının % 19'luk oran ile en fazla Doğu Anadolu Bölgesinde, % 7 ile en az Güney Doğu Anadolu Bölgesinde yer aldığı görülmektedir.

3. YÖNTEM

Araştırmada 'Tarama modeli' kullanılmıştır. Bu kapsamda konuyla ilgili daha önce yapılmış tez çalışmaları, makaleler, sempozyum bildirileri ve Resmi Gazete duyurularına ilişkin kaynaklar taranarak gerekli bilgilere ulaşılmıştır. Elde edilen verilere ilişkin yüzdeler (%) analiz yapılmış olup ulaşılan veriler tablolar halinde gösterilerek sonuçlara ilişkin gerekli yorumlamalar yapılmıştır.

Karasara göre, Tarama modelleri, "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır" (2012, s;77). Şeklinde ifade edilmektedir.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, kurulduğu günden bugüne GSL okullarına yönelik yayınlanmış öğretim programlarının neler olduğu ve müzik derslerinin bu programlarda yer alma durumlarına ilişkin tespitler yapılmıştır.

4.1. GSL İçin Yayınlanmış Öğretim Programları ve Müzik Derslerinin Bu Programlarda Yer Alma Durumlarına İlişkin Bulgular

MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından GSL okullarına yönelik 1989 - 2016 yılları arasında 13 öğretim programı yayınlamıştır. Yayınlana programlar ve Müzik derslerinin bu programlarda yer alma durumları Tablo-2 de verilmiştir.

Tablo -2 GSL' de yayınlanmış Öğretim Programları ve Müzik Derslerinin Programlarda Yer Alma Durumu

Ders/Öğretim Yılı	1989	1990	1991	1995	1998	2005	2006	2007	2009	2010	2013	2014	2016		
													THM	TSM	MÜZİK
Temel Müzik Eğitimi	*	*													
Piyano		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Müziksel İtme- Okuma		*	*	*	*										
MİOY						*	*	*	*	*	*	*			
Ana Çalgı		*													
Çalgı				*	*										
TMMÇ						*	*	*	*	*	*	*			
Koro		*	*	*	*										
BMKE						*	*	*	*	*	*	*			
TMKE						*	*	*	*	*	*	*			
Orkestra		*	*		*										
BMÇT						*	*			*	*	*			
TMÇT						*	*			*	*	*			
TBMÇT								*	*						
Geleneksel Çağdaş Türk Müziği			*		*										
Müziğe Giriş						*	*	*	*	*	*	*			
Müzik Biçimleri						*	*	*	*	*	*	*			
BMT						*	*	*	*	*	*	*			
Müzik Tarihi					*										
GTMT						*	*	*	*	*	*	*			
Dijital Müzik						*									
Bilişim Destekli Müzik							*	*	*	*	*	*			
Drama								*	*	*	*	*	*	*	*
BSE						*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ÇABON					*				*	*	*	*			
Çalgı Eğitimi													*	*	*
Ut/Kanun													*	*	*
Bağlama													*	*	*
Türk İslam Musikisi													*	*	*
Türk Müziği Tarihi													*	*	*
TBMT															*
Çalgı Toplulukları													*	*	*
THMTU													*	*	*
TSM TU													*	*	*
BMTU													*	*	*
THMK													*	*	*
TSM K															*
Çok Sesli Koro						*									*
Müzik Kültürü													*	*	*
Türk Dünyası Müzikleri													*	*	*
Halk Dansları ve Müzikleri													*	*	*

Kaynak- Çakır, Karabulut, 2018

Tabloda, 1989-2016 yılları arasında GSL kurumlarına yönelik 13 ders programının yayınlandığı görülmektedir. Müzik derslerinin öğretim programlarında gerek isim gerekse programlarda yer alma durumları olarak geçirdiği değişimler kurumun olgunlaşma ve yenileşme sürecinin bir sonucu olarak gösterilebilir. GSL okullarının kurulduğu yıl olan 1989 yılı programında hazırlık sınıfı programı uygulanmış olup, 1990 yılı öğretim programında yer alan “Temel Sanat Eğitimi, Sanat Tarihi, Estetik, Temel Müzik Eğitimi, Ana Çalgı ve Türk Müziği Bilgileri” dersleri 1991 yılı öğretim programında yer almamıştır. Kuruluşundan bugüne yayınlanmış öğretim programlarında gerek isim gerekse yer alma durumu olarak değişikliğe uğramayan tek dersin tek dersin ‘Piyano’ olduğu görülmektedir. Tabloda yer alan veriler incelendiğinde GSL kurumlarına yönelik en önemli değişimlerin 2005 ve 2016 yıllarında gerçekleştiği görülmektedir.

2005-2016 yılları arasında yayınlanan öğretim programları ile;

- ✓ 1989 yılından 2004 yılına kadar hazırlık sınıfı + 9.10.11.sınıf şeklinde uygulanan eğitim süresi 2005 yılı öğretim programında 9-10-11 ve 12 olacak şekilde revize edilmiştir.
- ✓ ‘ Batı Müziği Tarihi, Geleneksel Türk Müziği Tarihi, Müziğe Giriş, Müzik Biçimleri, Dijital Müzik, Bireysel Ses Eğitimi’ dersleri programa eklenen dersler olmuştur.
- ✓ ‘Müziksel İşitme-Okuma’ dersi, ‘Müziksel İşitme-Okuma-Yazma’ dersi adıyla,
- ✓ Çalgı dersi ‘Türk ve Batı Müziği Çalgıları’ dersi adıyla,
- ✓ Koro dersi ‘Batı Müziği Koro Eğitimi, Türk Müziği Koro Eğitimi’ dersi olarak,
- ✓ Orkestra dersi ise; ‘ Batı Müziği Çalgı Toplulukları, Türk Müziği Çalgı Toplulukları’ adıyla 2005 yılı öğretim programında yer almıştır.
- ✓ “Dijital Müzik” dersi 2006 yılında “Bilişim Destekli Müzik” adı altında,
- ✓ 2007 yılında “Drama”, 2009’da “Çalgı Bakımı ve Onarımı” ve 2010 yılında “Görsel Sanatlar” dersi programda yer almıştır.
- ✓ Orkestra dersi, 2005 yılı programında “Batı Müziği Çalgı Toplulukları” ve “Türk Müziği Çalgı Toplulukları” olarak, sonrasında 2006 ile 2009 yılları arasında “Türk ve Batı Müziği Çalgı Toplulukları” adı ile programda yer almıştır. 2009 yılında bu dersler tekrar bölünerek “Batı Müziği Çalgı Toplulukları” ve “Türk Müziği Çalgı Toplulukları” şeklinde programda yer almıştır.

MEB, 10. Kalkınma Planı çalışmaları doğrultusunda 2016 yılı 44 sayılı kararı ile GSL kurumlarında geniş çaplı müfredat değişikliği gerçekleştirmiştir (MEB, 2016). Yapılan değişiklik ile GSL okullarında genel müzik bölümlerine ek olarak “Türk Sanat Müziği” ve “Türk Halk Müziği” bölümleri açılarak ilgili alanlara yönelik öğrenci alımları yapılmaya başlanmıştır.

2016 yılı yayınlanan öğretim programında;

- ✓ Müziksel İşitme Okuma ve Yazma (MİOY) dersi, THM, TSM ve BMTU dersleri adı altında programda yer almıştır.
- ✓ TBMKE dersi THMK ve TSMK dersi adıyla programda yer almış olup Türk Dünyası Müzikleri, Türk İslam Musikisi, Halk Dansları ve Müzikleri ile Müzik Kültürü dersleri 2016 yılı öğretim programına eklenmiştir.
- ✓ Zorunlu çalgı olarak eğitimi verilen ‘piyano’ dersine ek olarak yöresel çalgımız Bağlama da temel çalgı dersi olarak öğretim programına konulmuştur. Ayrıca; ud, kanun, ney, kemençe, klarnet, kaval, vurmali çalgılar, kemane, tar gibi geleneksel çalgılarımızın eğitime yönelik derslerde programda yer almıştır.
- ✓ Piyano dersi 12. sınıf ders programında seçmeli ders olarak yer almıştır. Müzik Biçimleri, Çalgı Bakım ve Onarım dersleri programdan kaldırılmıştır (MEB, 2016).

6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER

GSL kurumları için yayınlanmış öğretim programları incelendiğinde, 1989- 2016 yılları arasında ilgili kuruma yönelik 13 öğretim programının yayınlandığı tespit edilmiştir. Yayınlanan bu öğretim programlarında, ilave müzik derslerinin eklenmesi ve mevcut derslerin çıkarılmasına ilişkin en kapsamlı çalışmaların 2005 yılı öğretim programında gerçekleştiği tespit edilmiştir. Yayınlanmış öğretim programlarının tümünde 41 müzik dersine yer verildiği ve bunlardan 17 dersin (% 41) ‘Türk Müziği’, 24 dersin ise (% 59) ‘Batı Müziği’ içerikli derslerden oluştuğu ve programlarda yer alan müzik derslerinde gerek isim gerekse haftalık çizelgelerde yer alma durumları bakımından değişikliğe uğramayan dersin ‘Piyano’ olduğu tespit edilmiştir. GSL kurumlarında gerek yapısal olarak gerekse ders çeşitliliği açısından yaşanan en önemli değişikliğin 2016 yılı öğretim programında gerçekleştiği 2016 yılı öğretim programı ile geleneksel çalgılardan bağlama, kanun, kemane çalgılarına yönelik eğitimlerin 10,11 ve 12. Sınıflarda mecburi ders olarak verildiği tespit edilmiştir Ayrıca programa yönelik,

- ✓ GSL öğretim programlarının hazırlanmasına yönelik, çağdaş program geliştirme ölçütleri kullanılarak oluşturulmuş ortak kullanılabilirlik belirli standartlara uygun öğretim programlarının oluşturulmasının gerekliliği,
- ✓ Programda yer alan aynı tür derslerin bir çatı altında toplanması ve ders programlarında belirli bir standarda ulaştırılıp değişikliklerin en aza indirilmesi,
- ✓ Öğretimin her aşamasında önemli bir rol üstlenen öğretmen, programda yer alan aksaklıkları ve eksiklikleri en iyi bilen kişidir. Bu açıdan öğretim programının değerlendirilmesinde öğretmenlere ait görüş ve düşüncelerin dikkate alınmasının gerekliliği üzerine önerilerde bulunulmuştur

KAYNAKLAR

Çakır İlhan, A, Karabulut, Y. (2018). Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümlerindeki Program Değişiklikleri, Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES), 51 (3), 101-106. DOL 10.30964/ auebfd 454775

Demirel, Ö. (2014). Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme. Ankara: Pegem Akademi.21. Baskı sayfa, 6

Karasar, N. (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (17. Baskı), Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti. Ankara.

Karasar, Niyazi. Bilimsel Araştırma Yöntemleri 2006.

MEB, (2016). Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Bağlama Dersi Öğretim Programı (10, 11, 12. Sınıflar). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

Yıldırım, A.Şimşek, H. (2016). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı. Ankara.

Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 33 (Sitesi.Web.Tr)(10.10.2021 Tarihinde İnternet Sayfasından ulaşılmıştır.

